

I

(Resoluties, aanbevelingen en adviezen)

ADVIEZEN

EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ

511e ZITTING VAN HET EESC, 6, 7 EN 8, OKTOBER 2015**Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over permanent onderwijs en opleiding (CVET) in plattelandsgebieden****(initiatiefadvies)**

(2016/C 032/01)

Algemeen rapporteur: Brendan BURNS**Corapporteur: Pavel TRANTINA**

Het Europees Economisch en Sociaal Comité (hierna: EESC) heeft op 10 juli 2014 besloten om overeenkomstig artikel 29, lid 2, van zijn reglement van orde een initiatiefadvies op te stellen over

„Permanent onderwijs en opleiding (CVET) in plattelandsgebieden”

(initiatiefadvies).

De afdeling Landbouw, Plattelandsontwikkeling en Milieu, die met de voorbereidende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 13 juli 2015 goedgekeurd.

In het kader van de vernieuwing van het Comité heeft de voltallige vergadering besloten om tijdens de oktoberzitting over dit advies te stemmen en heeft zij de heer Brendan BURNS aangewezen als algemeen rapporteur en de heer Pavel TRANTINA als corapporteur, overeenkomstig artikel 20 van het reglement van orde.

Tijdens zijn op 6, 7 en 8 oktober 2015 gehouden 511e zitting (vergadering van 8 oktober 2015) heeft het Europees Economisch en Sociaal Comité het volgende advies uitgebracht, dat met 139 stemmen vóór en 1 stem tegen, bij 5 onthoudingen, werd goedgekeurd.

1. Aanbevelingen

1.1. Erkennend dat de EU geen rechtstreekse bevoegdheden heeft op het gebied van onderwijs of beroepsopleiding en dat onderwijssystemen verschillen tussen de lidstaten, wenst het EESC een gemeenschappelijk Europees probleem voor het voetlicht te brengen met betrekking tot het verschaffen van permanent (beroeps)onderwijs en permanente (beroeps)opleiding (CVET) in landelijke en afgelegen gebieden in Europa, dat moet worden aangepakt op Europees, nationaal en regionaal niveau.

1.2. Een nieuwe pan-Europese agenda is vereist om Europese instellingen en nationale regeringen, evenals bedrijven, vakbonden en andere organisaties van het maatschappelijk middenveld aan te zetten tot betere samenwerking zodat werknemers die een opleiding volgen, evenals hun werkgevers toegang kunnen krijgen tot CVET. Dit moet plaatsvinden nabij de werkplaats en in een compatibele omgeving. De bevoegde autoriteiten moeten deze samenwerking bevorderen en aanmoedigen en toezien op een passende financiële ondersteuning.

1.3. De samenleving en openbare autoriteiten moeten erkennen dat micro- en kleine bedrijven geen kleinere versies zijn van grote bedrijven. Deze veronderstelling is verkeerd gebleken en is een van de belangrijkste oorzaken van de „kwalificatiekloof” tussen onderwijs en werk.

1.4. Nieuwe kwalificaties voor CVET voor micro- en kleine bedrijven moeten worden ontwikkeld op basis van empirisch bewijs voor de taken die in deze bedrijven ook echt worden uitgevoerd.

1.5. Opleidingen voor landelijke bedrijven moeten lokaal worden verstrekt en moeten gebruikmaken van ICT en andere breedbandleveringsmechanismen. Om dit te bereiken moet universele toegang tot mobiele en terrestrische hogesnelheidsbreedband in landelijke en afgelegen gebieden worden beschouwd als „essentiële infrastructuur”. Mededingingsregels van de EU mogen nationale of regionale overheden er dan ook niet van weerhouden om snelle breedbandtoegang te ontwikkelen in plattelandsgebieden.

1.6. Nationale en lokale overheden moeten erkennen dat investeren in de ontwikkeling van micro-, familie- en kleine bedrijven in landelijke en afgelegen gebieden een goede langetermijninvestering is, die zal helpen om migratie een halt toe te roepen, de druk op diensten in dorpen en steden te verlagen, de economische duurzaamheid van lokale gemeenschappen te herstellen en de landelijke omgeving te behouden.

1.7. Als lokale groepen op de lange termijn financiële ondersteuning krijgen van nationale/regionale overheden zal dat ertoe bijdragen om de lokale behoeften in kaart te brengen en hieraan te voldoen. Die ondersteuning zal ook helpen om gemeenschappen te betrekken bij een directe aanpak van de leegloop van het platteland en financiële steun uit de structuurfondsen, met name uit het Europees Sociaal Fonds, zou een waarborg moeten bieden voor het aanbieden van deze beroepsopleiding, in afstemming op de behoeften van de betrokken actoren.

2. Context

2.1. Met dit advies wordt beoogd te benadrukken dat er behoefte bestaat aan een beter systeem voor permanent beroepsonderwijs en -opleiding (CVET) en voortgezette professionele ontwikkeling in landelijke, met name berg- en eilandgebieden (RM&I- gebieden: rural mountain and island areas).

2.2. Volgens de definitie van het Cedefop ⁽¹⁾ betekent CVET het volgende: „Onderwijs en opleiding na het initieel onderwijs en de initiële opleiding of na toetreding tot de arbeidsmarkt met als doel personen te helpen hun kennis en/of vaardigheden te verbeteren of te actualiseren; nieuwe vaardigheden te verwerven voor een nieuwe carrièrefase of voor herscholing; hun persoonlijke of professionele ontwikkeling voort te zetten. *Permanent onderwijs en opleiding maken deel uit van een leven lang leren en kunnen alle typen onderwijs omvatten (basis-, gespecialiseerd of beroeps-, formeel of informeel enz.) Het is cruciaal voor de inzetbaarheid van personen.*”

2.3. De problemen die in verband worden gebracht met CVET in landelijke en afgelegen gebieden, zijn in kaart gebracht in een aantal adviezen van het EESC ⁽²⁾ over landbouw en tijdens openbare vergaderingen. Dit advies wil een samenvatting bieden en oplossingen voorstellen voor een aantal centrale vraagstukken.

2.4. In de EU bestaan er aanzienlijke verschillen tussen RM&I-gebieden. Naast uiterst welvarende regio's met lage werkloosheidscijfers en stevige groei bestaan er regio's met toenemende economische problemen, emigratie en een vergrijzende bevolking. Bovendien zijn toegangsmogelijkheden tot beroepsonderwijs niet altijd beschikbaar binnen een redelijke afstand.

⁽¹⁾ Terminology of European education and training policy — a selection of 130 key terms, Cedefop, Luxemburg, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2014, <http://europass.cedefop.europa.eu/nl/education-and-training-glossary>

⁽²⁾ „Landbouw- en ambachtsbedrijf” (PB C 143 van 22.5.2012, blz. 35); „Een meer evenwichtige territoriale ontwikkeling in de EU” (PB C 214 van 8.7.2014, blz. 1), „De toekomst van jonge landbouwers in Europa” (PB C 376 van 22.12.2011, blz. 19), „De rol van de vrouw in de landbouw en in plattelandsgebieden” (PB C 299 van 4.10.2012, blz. 29); „Landbouw in gebieden met specifieke natuurlijke handicaps” (PB C 318 van 23.12.2006, blz. 93); „Peri-urbane landbouw” (PB C 74 van 23.3.2005, blz. 62).

2.5. Door de betere levensstandaard in dorpen en steden zijn vele jongeren uit RM&I-gebieden gemigreerd, wat een neerwaartse economische en sociale spiraal veroorzaakt die sterker wordt naargelang meer mensen vertrekken. Het teruglopen van de bevolking leidt ertoe dat er minder geld in omloop is binnen de gemeente, hetgeen gevolgen heeft voor de levensvatbaarheid van plaatselijke bedrijfjes, winkels en vervoersnetwerken. Dit wordt op termijn nog verergerd door het verdwijnen van medische diensten, banken, scholen en andere faciliteiten.

2.6. De Europese RM&I-gebieden leveren een groot deel van ons lokaal voedsel en onze grondstoffen. Ze bieden ook een plek waar mensen zich kunnen ontpannen en kunnen genieten van recreatie, sport en andere activiteiten, maar veel van deze faciliteiten zullen verdwijnen als er geen bekwame, goed opgeleide lokale werknemers zijn om de boerderijen, bossen, steengroeves, hotels en kunst- en ambachtsbedrijven te leiden.

2.7. Het vermogen van bedrijven om op deze moeilijke plekken te kunnen werken is van cruciaal belang en werkgevers hebben bekwaam en goed opgeleid personeel nodig. Om dit te bereiken is nauwere samenwerking tussen werkgevers en lokale scholen, technische hogescholen en universiteiten noodzakelijk.

2.8. Het is op het niveau van de regio's dat de samenwerking tussen opleidingscentra en bedrijven het best wordt opgestart en ontwikkeld. Overheden op alle niveaus moeten passende en specifieke aandacht besteden aan de invoering en ontwikkeling van CVET in landelijke en afgelegen gebieden en/of in gebieden met een lage bevolkingsdichtheid (wat voldoende investering zou inhouden, maar eveneens ondersteuning, aanmoediging en bijstand voor lokale initiatieven die samenwerking promoten tussen opleidingscentra en bedrijven).

2.9. Zoals reeds vaak benadrukt door het EESC, is het zaak individuele loopbaanbegeleiding en individueel loopbaanadvies in te voeren ⁽³⁾.

2.10. Toegang tot CVET is essentieel om zelfstandige beroepsactiviteiten en bekwame arbeidskrachten te ontwikkelen. Helaas bevinden de meeste beroepsopleidingsfaciliteiten zich in dichtbevolkte gebieden, waardoor mensen uit RM&I-gebieden die een opleiding volgen, worden benadeeld omdat zij langere afstanden moeten afleggen om deze centra te bereiken. In de meeste gevallen brengt dit extra kosten en aanzienlijk ongemak met zich mee, met name als zij korte cursussen of een parttimeopleiding volgen.

2.11. Opleidingen tot bij RM&I-gebieden brengen is een probleem dat in vele EU-lidstaten wordt erkend. Helaas waren veel van die programma's op „stedelijke oplossingen” gebaseerd — en dus niet relevant voor RM&I-gebieden.

2.12. De Europese onderwijssystemen zijn zo verschillend van lidstaat tot lidstaat (sommige zijn centraal georganiseerd, andere op federaal niveau, met bevoegdheden voor de regio's) dat het moeilijk is om een „Europese oplossing” voorop te stellen. Hoewel de oplossingen mogelijk verschillen, is het toch de moeite waard gemeenschappelijke problemen in kaart te brengen en een aantal gemeenschappelijke oplossingen te zoeken om zo wederzijds leren uit beste praktijken mogelijk te maken. Het EESC wijst erop dat het duale opleidingssysteem als een zeer goede praktijk beschouwt, waarbij een gedeelde verantwoordelijkheid voor onderwijs en opleiding bestaat, met betrokkenheid van de sociale partners.

2.13. Landelijk CVET kan gespecialiseerde training aanbieden voor bepaalde thema's die rechtstreeks verband houden met economische activiteiten op het platteland en de natuurlijke kenmerken daarvan, waaronder visserij, bosbouw, het milieu, landbouw enz. Deze gespecialiseerde training moet voldoen aan de kwaliteitsvereisten die noodzakelijk zijn om met de gespecialiseerde programma's studenten aan te trekken, voor relevante kwalificaties te zorgen voor mensen die deze gevolgd hebben, en aldus bij te dragen tot lokaal sociaaleconomisch herstel.

3. Het perspectief van kleine bedrijven

3.1. Werkgelegenheid in micro- en kleine bedrijven wordt niet altijd begrepen door de onderwijsinstellingen die opleidingen aanbieden. De meeste beroepsopleidingen werden ontwikkeld om te voldoen aan de behoeften van middelgrote en grotere bedrijven waar de werkplek is georganiseerd in meerdere afdelingen en waar de werknemers worden aangeworven om een specifieke taak te leren. Dit type industrieel massaproductiewerk is gebaseerd op een systeem waarbij iedereen welomschreven taken en procedures uitvoert die gemakkelijk te evalueren zijn en waarbij elke kwalificatie betrekking heeft op een specifieke taak.

⁽³⁾ „Werkgelegenheidspakket voor jongeren” (PB C 161 van 6.6.2013, blz. 67).

3.2. De meeste micro- en kleine bedrijven hebben echter veelzijdige en flexibele werknemers nodig. Werknemers worden dan niet aangeworven voor één specifieke taak, maar werken in kleine teams die samen instaan voor alle taken die noodzakelijk zijn om het bedrijf te runnen. Werknemers van deze bedrijven moeten dan ook taken uitvoeren die in grotere bedrijven zouden worden uitgevoerd door werknemers met verschillende functies.

3.3. Deze werkwijze wordt niet altijd begrepen door educatieve centra in de steden. Door dit probleem te erkennen zouden onderwijzers helpen te begrijpen hoe micro- en kleine bedrijven werken en waarom de huidige „taakgerichte” training en kwalificaties niet zijn toegespitst op de werkwijze van micro- en kleine bedrijven. Dit zou kleine ondernemingen ook helpen om interne opleidingen en training op de werkvloer te ontwikkelen en te ondersteunen.

3.4. Veel micro- en kleine bedrijven werken ook met variërende behoeften van klanten, hetgeen vaak unieke, innovatieve oplossingen vereist. Een klein mechanisch bedrijf zal bijvoorbeeld de praktische vaardigheden voor „reparatie en hergebruik” nodig hebben. Dit verschilt van de meeste grote bedrijven die niet repareren maar onderdelen „verwijderen en vervangen” en het defecte onderdeel terugsturen naar de fabrikant. Dit eenvoudige voorbeeld verklaart waarom werknemers in kleine bedrijven aanvullende vaardigheden nodig hebben die niet vereist zijn in grotere bedrijven. Daarom bestaat er een „kwalificatiekloof” en zijn er zo veel Europese micro- en kleine bedrijven die de voor hun sector ontwikkelde beroepsopleidingen en -kwalificaties afwijzen.

3.5. Gelijkaardige problemen rond procedures en vaardigheden werden in kaart gebracht door micro-, kleine en middelgrote bedrijven actief in de technische, architectuur-, landbouw-, bouw- en bosbouwsector en in talrijke andere sectoren.

3.6. Familiebedrijven kampen ook met andere problemen waarbij zonen en dochters vaak de motor van verandering zijn en tegelijkertijd stagiair en potentieel manager zijn. De opleiding van zonen en dochters in een familiebedrijf begint vaak in een veel vroeger stadium dan de opleiding van werknemers in een groot bedrijf.

4. Het perspectief van kleine plattelandsbedrijven

4.1. Het opleiden van nieuwe en bestaande werknemers is met name een probleem wanneer werknemers naar technische opleidingscentra gaan die ver van hun werkplaats gelegen zijn. Als bovenmatig veel tijd verloren gaat aan reizen, zullen vele micro- en kleine werkgevers opleiding van een werknemer als tijdverlies beschouwen.

4.2. Micro- en kleine bedrijven erkennen dat een leven lang leren (LLL) en validatie van vaardigheden en kwalificaties, verworven door middel van niet-formeel en informeel leren⁽⁴⁾, werknemers en bedrijven helpen bij het ontwikkelen en invoeren van meer technologie. Veel lesmateriaal voor een leven lang leren is online beschikbaar in de vorm van opleidingsvideo's uit de sector, handboeken, onlinedemonstraties, e-learningcursussen en andere vormen van onlineafstandsonderwijs. Door de lage breedbandsnelheden (tussen 0,4 en 1,5 mpbs)⁽⁵⁾ vormt het helaas vaak een hele uitdaging om in RM&I-gebieden toegang te krijgen tot deze leerprogramma's.

4.3. De afstand tot opleidingscentra kan minder bezwaarlijk worden als de kwaliteit van de lessen goed is, vervoer wordt geregeld en reiskosten worden terugbetaald, maar dit biedt geen oplossing voor de centrale problemen waarmee de meeste mensen die een opleiding in RM&I-gebieden volgen, worden geconfronteerd.

⁽⁴⁾ „Validering van kwalificaties — niet-formeel en informeel leren”, SOC/521; goedgekeurd op 16 september 2015 (PB C 13 van 15.1.2016, blz. 49).

⁽⁵⁾ „Naar een opener onderwijs” (PB C 214 van 8.7.2014, blz. 31).

5. Het effect op de lokale gemeenschap

5.1. CVET is een specifieke factor die dient te worden overwogen in verband met economische en sociale ontwikkeling (Europa 2020-strategie). Het is ook een element dat bijdraagt tot territoriale en sociale cohesie in de Europese Unie.

5.2. Lokale faciliteiten beschikbaar stellen voor het algemeen belang zou RM&I-gemeenschappen helpen om gepaste beroepsopleidingen aan te bieden. Overheden moeten zich toespitsen op het wegnemen van belemmeringen die lokale initiatieven ervan weerhouden te voldoen aan de vastgestelde behoeften op het gebied van CVET. Nauwere samenwerking en een beter begrip van de uitdagingen waarmee zowel de lokale overheden als de initiatiefnemers van projecten, met inbegrip van organisaties van het maatschappelijk middenveld, worden geconfronteerd, zou helpen om constructieve oplossingen te vinden.

5.3. Overheden zouden de kans kunnen grijpen om diensten te decentraliseren naar landelijke gebieden en zo voordelen te creëren voor lokale gemeenschappen ⁽⁶⁾.

5.4. Tijdens de hoorzitting over „Vocational Development and Training in Rural Areas” ⁽⁷⁾ werd er tijdens vele presentaties herhaaldelijk op gewezen dat het belangrijk is dat gemeenschappen meer grip krijgen op hun problemen en hiervoor hun eigen, specifieke oplossingen bedenken. Deze evidentie bracht ook andere, gerelateerde vraagstukken naar voren en toonde duidelijk aan dat het verbeteren van CVET deel moet uitmaken van een veel breder plan waardoor een combinatie van gemeenschapsproblemen tegelijkertijd wordt aangepakt.

5.5. Samenwerking tussen alle betrokken belanghebbenden is cruciaal. Om beroepsopleidingen tot bij deze gemeenschappen te brengen is het noodzakelijk dat alle lokale bedrijven, scholen, personeelsleden van scholen, studenten en hun families, werklozen, werknemers, organisaties en vrijwilligers van het maatschappelijk middenveld hierbij worden betrokken en dat er wordt gekeken naar de behoeften van de gemeenschap op de lange termijn. Zo werd met name vermeld dat het essentieel is dat lokale mensen „empowered” worden en dat een aantal onder hen „motoren” van verandering worden, zodat gemeenschappen in staat worden gesteld hun eigen oplossingen te ontwikkelen.

5.6. Ook werd tijdens de hoorzitting opgeroepen tot politieke wil op lokaal, regionaal en nationaal niveau om te verzekeren dat zulke gemeenschappen op de lange termijn financiële ondersteuning en infrastructuurondersteuning blijven krijgen.

5.7. Communicatie met mobiele en terrestrische breedband werd genoemd als een belangrijke factor voor de ontwikkeling van beroepsonderwijs, met name de ontwikkeling van ICT-vaardigheden die zowel thuis als op het werk essentieel worden. Digitale kennis en vaardigheden zijn vereist om toestellen te gebruiken en toegang te krijgen tot diensten. Deze vaardigheden maken tegenwoordig een centraal deel uit van ieders economische en sociale leven en moeten dan ook worden gegarandeerd in alle fasen en vormen van onderwijs, van de basisschool tot het volwassenenonderwijs ⁽⁸⁾. In het beleid moet ook rekening worden gehouden met de kenmerken van de plaatselijke bevolking op het gebied van leeftijd, opleidingsniveau en inkomen. Landelijk CVET kan ook gebruikmaken van open leren en afstandsonderwijs (e-learning/open learning) als aanvulling op face-to-face-onderwijs voor bepaalde vakken of opleidingsactiviteiten, waarvoor de technologie en verbindingen beschikbaar moeten zijn.

5.8. Universele toegang tot hogesnelheidsbreedband is dan ook cruciaal om sociale en territoriale cohesie te bevorderen. Plannen om het gebruik van structuurfondsen en fondsen voor plattelandsontwikkeling uit te breiden ter aanvulling op de uitrol van commercieel haalbare breedbandinfrastructuur zijn dan ook welkom. Het is echter ook essentieel dat de vruchten van deze investering terugvloeien naar de bevolking in de vorm van hoogwaardige diensten (bijvoorbeeld medische dienstverlening, toegang tot het lokaal bestuur enz.) en een significante kostenverlaging voor alle eindgebruikers. Openbare ruimten met gratis wifi-toegang zijn ook belangrijk voor de ontwikkeling van universele toegang tot hogesnelheidsbreedband in kleine dorpen en steden.

⁽⁶⁾ Er bestaan voorbeelden die aantonen dat het verplaatsen van beroepshogescholen of het oprichten van nieuwe beroepshogescholen (of zelfs universiteiten) heel succesvol is geweest in landelijke en afgelegen gebieden (bijvoorbeeld de Universiteit van Corsica Pasquale Paoli).

⁽⁷⁾ Gehouden in het EESC in Brussel op 28 januari 2015.

⁽⁸⁾ „Naar een bloeiende data-economie” (PB C 242 van 23.7.2015, blz. 61).

5.9. Het wordt erkend dat het verstrekken van de vaardigheden die nodig zijn om in RM&I-gebieden te leven en te werken, een gecompliceerd vraagstuk is dat een geïntegreerde, vanuit de individuele lokale gemeenschap gestuurde aanpak vereist, zoals gesuggereerd door Volonteuropa in haar campagne over landelijke isolatie van Europese burgers ⁽⁹⁾. Voor het verstrekken van CVET zouden bedrijven en lokale gemeenschappen in aanmerking moeten kunnen komen voor passende steun uit het Europees Sociaal Fonds en de toegang tot deze steun zou moeten worden vereenvoudigd. Het is ook van essentieel belang dat financiële steun niet op een zuiver commerciële basis is gestoeld. Toegang tot beschikbare fondsen, onder Leader en CLLD (programma's voor vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling) bijvoorbeeld, is essentieel. Dit zal de rol van lokale actiegroepen (LAG's), gemeenschapsorganisaties en het maatschappelijk middenveld vergemakkelijken door een duurzaam kader voor werking, financiering, betrokkenheid en bijstand te bieden.

5.10. Europa heeft netwerken van lokale en regionale overheden die zich inzetten voor samenwerking op het gebied van beroepsopvoeding en een leven lang leren (LLL). Met name de Foundation of European Regions for Research, Education and Training (Freref) en de European Association of Regional and Local Authorities for Lifelong Learning (EARLALL). Toegang tot voortgezette beroepsopleiding, specifiek gericht op landelijke gebieden, moet ook worden aangepakt door deze Europese netwerken, aangezien de gebieden voor samenwerking en partnerschappen tussen de betrokken sectoren vooral op regionaal niveau kunnen worden gevonden, bijvoorbeeld tussen lokale en regionale overheden, bedrijven en sociale partners, het maatschappelijk middenveld en arbeidsbureaus, opleiding- en loopbaanbegeleiding enz.

5.11. Organisaties van het maatschappelijk middenveld moeten worden aangemoedigd om voorbeelden van beste praktijken en innovatieve benaderingen van landelijke isolatie te delen. Hun vertegenwoordigers moeten de kans krijgen om een actieve rol te spelen in de bestuursstructuur van de Europese fondsen die gevolgen hebben voor plattelandsontwikkeling (Elfpo, ESIF), en om daadwerkelijk deel te nemen aan het ontwerpen van programma's en de controle van toezichtcomités op nationaal niveau, en lokale groepen en kwetsbare groepen te betrekken bij het ontwerpen en het uitvoeren van projecten. Op het gebied van niet-gouvernementele opleidingsorganisaties zijn de Grundtvig-volkshogescholen ⁽¹⁰⁾ (die in de 19e eeuw zijn ontstaan in Denemarken en sindsdien op succesvolle wijze werden uitgebreid naar andere landen) een uitstekend voorbeeld. Tegelijkertijd moeten vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld de Europese Commissie op de hoogte stellen van slechte praktijken in de lidstaten om te verzekeren dat overheden voldoen aan hun verplichtingen om (met name op lokaal niveau) een brede waaier aan belanghebbenden te raadplegen en te betrekken bij het ontwerpen, uitvoeren en evalueren van Europese programma's.

5.12. Het EESC vraagt dat de EU-jongerengarantie wordt ingezet om het onderwijs en de opleiding van jonge generaties in landelijke gebieden te bevorderen. EU-subsidies moeten in het bijzonder zijn gericht op manieren om de overdracht van succesvolle en innovatieve ervaringen een versnelling hoger te schakelen en op mogelijkheden om deze ervaringen in de praktijk te brengen.

6. Verdere opmerkingen

6.1. Dit advies is een uiterst ingewikkeld werkstuk gebleken. Een brede waaier aan aanverwante kwesties zoals vervoer, landelijke huisvesting, medische en sociale dienstverlening, het aanmoedigen van landelijke bedrijven met fiscale stimulansen, de ontwikkeling van toerisme en nog veel meer ideeën die tijdens onze discussies en tijdens de hoorzitting aan bod kwamen, hadden dieper kunnen worden aangeboord.

6.2. We erkennen echter dat deze vraagstukken niet in één advies kunnen worden behandeld. We bevelen wel aan dat ze in toekomstige adviezen worden aangepakt.

6.3. Diepgaander onderzoek is nodig om een begrip te vormen van de taken die moeten worden uitgevoerd in micro- en kleine bedrijven en van de manier waarop deze taken worden verdeeld; dit zou op zijn beurt van invloed zijn op de opbouw van kwalificaties voor micro- en kleine bedrijven en op de manier waarop opleidingen worden aangeboden.

⁽⁹⁾ Zie <http://www.volonteuropa.eu/wp-content/uploads/2014/12/Briefing-Rural-Isolation-Final-Layout.pdf>

⁽¹⁰⁾ Grundtvig leent ook zijn naam aan een Europees financieringsprogramma dat deel uitmaakte van het Actieprogramma 2007-2013 op het gebied van een leven lang leren van de Europese Commissie, met als doel de Europese dimensie van volwassenenonderwijs en een leven lang leren in heel Europa te versterken.

6.4. Het EESC stelt voor een studie te laten uitvoeren om oplossingen te helpen bedenken voor de problemen die worden aangekaart in dit advies.

6.5. Het EESC roept op tot een interinstitutionele dialoog over de uitdagingen en mogelijke oplossingen, met deelname van verscheidene directoraten-generaal van de Commissie, het maatschappelijk middenveld (EESC), lokale en regionale overheden (CvdR) en het Cedefop.

Brussel, 8 oktober 2015.

De voorzitter
van het Europees Economisch en Sociaal Comité
Georges DASSIS
